

Дигиталните технологии в помощ на децата със СОП

Валери Йорданов

Digital technologies to help children with SEN

Valeri Yordanov

Abstract:

The development of technology is undoubtedly fundamentally changing the education system. This phenomenon is also resisted by the pandemic of 2020, which introduced unprecedented and very uncomfortable restrictive circumstances. Acceleration factors acting on new generations of students inevitably impose digital technologies and an interdisciplinary approach to them in educational practice. It gives great collaborative abilities to work with digital technologies. All this has completely rearranged the role of digital technologies in the life and education not only of normal but also of special children. After new heights and areas have been conquered, it is the turn of the specific educational needs of the younger generation. The accessibility of digital technologies makes them easy to integrate and operate. In this regard, the current report focuses on the relationship integrated approach - digital technologies, as an influencing factor on the condition of special children.

Keywords: digitization, integrated approach, children, SOP.

For contacts: Chief Assistant PhD, Valeri Yordanov, Angel Kanchev University of Ruse, viordanov@uni-ruse.bg

ВЪВЕДЕНИЕ

Децата със СОП в днешната ни реалност са почти навсякъде. Затова образователната система вече мисли по специален начин за тях. Те се нуждаят от подходящи условия и приемственост, за да постигнат пълната си социализация. Интегративните и междупредметни връзки са от първостепенно значение за тях. За пълно удовлетворяване потребностите на специалните деца има нужда от допълнителни ресурси, както и от много допълнителна работа. Специалните деца се нуждаят от специални методи за обучение и възпитание, а също така и от специално насочени методи за въздействие и обучение, съобразно възраст, състояние, нарушение, възстановяване, терапевтиране и усъвършенстване. Специалните деца срещат съществени обучителни затруднения в сравнение с техните връстници, които нямат диагноза. В резултат на това не могат да се справят своевременно с предвидения за усвояване задължителен минимум от знания в масовото училище. Но имат право да бъдат наравно с другите и да се развиват и усъвършенстват. Само това ще им предостави възможност активно да се включат и участват в живота на обществото на по-късен етап от порастването си. Затова постоянно се търсят нови възможности за развитие социализацията на специалните деца. Педагогиката обръща специално внимание на индивидуалните особености на децата, на гъвкавите учебни програми и възпитаване в отговорно отношение. Всяка училищна институция търси начини да приеме всички деца, независимо от тяхното физическо, интелектуално, социално или друго състояние. В този смисъл образователното министерство последователно през годините

приема различни нормативни уредби, съсредоточени в наредби, които са точно и конкретно насочени. Налага се да се промени изначално мисленето и отношението към децата със СОП, като се идентифицират образователните им възможности. Така постепенно усилията се насочват към интеграцията и дигиталните технологии, като методи за специфично обучение. Те работят колаборативно и коренно променят общественото мнение спрямо децата със СОП.

ИЗЛОЖЕНИЕ

За децата със СОП най-важно е да бъдат приобщени (Дончева, Ю., 2021) и да бъде намерен най-подходящият подход за тяхното обучение, който се основава на редица тестове, съобразени с личните им затруднения. Съобразно развитието на средата все по-често се говори и прилага интеграция на тези деца в масови класове, където те обикновено показват съществена мотивация и старание, за да се изравнят със своите съученици и се улеснява тяхната социална интеграция като цяло. Учебният материал се адаптира от учителите спрямо тези деца в името на постигане на най-доброто за тях. Един масов учител обаче, трудно може да се справи сам, затова на помощ идва и ресурсен такъв, за да води и допълнителни часове с тези деца (Левтерова, Д., 2016).

За да се постигне масово интегриране на деца със СОП, е необходима адаптация на учебния процес от страна на общообразователните учители. За постигане на по-добра адаптация е необходимо при писмените задачи често да бъде уголемен шрифта, да бъде съкратено заданието, инструкциите да бъдат по-ясни и да има примери към задачата. При адаптирането на съдържанието е необходимо пък изолиране на непознатите понятия и преподаването им едно по едно или понякога дори предварително преподаване на уменията, преди да се стигне до решаването на задачи с тях. И последният аспект, в който може да бъде подобрена адаптацията, е в способите на учене. При него би спомогнало творческото представяне на информацията, наблюдаването на демонстрации и различни видеозаписи или дори пиеса. Използването на компютри също оказва съществена помощ на децата със СОП. Чрез тях учащите се концентрират значително по-лесно, биват по-мотивирани и търпеливи и получават изключително важната за тях незабавна обратна корективна връзка. Чрез тях децата с обучителни проблеми изследват, конструират и общуват значително по-лесно (Радулов, Вл., 2008).

Като алтернатива на традиционното обучение интегрираното обучение допуска участието на специалните деца, подпомагани от ресурсен учител, наравно да учат заедно със своите здрави връстници. Наблюдават се различни модели за прилагане на интегрираното обучение:

- Модел на тотално интегриране;
- Модел на частично интегриране;
- Канадски модел на детето;
- Модел за интегриране в определена училищна степен;
- Модел на обърнато интегриране;
- Модел на социалните класове в масовото училище (Левтерова, Д., 2018).

Именно благодарение на интегрираното обучение се осъществява основната образователна цел – формиране на социално-адаптивно поведение. Интеграцията означава взаимно проникване. Следователно, дори семантичната характеристика на преводната терминология съответства на точното предназначение на интегративното обучение. Интеграцията е двустранен процес – специалните деца се адаптират физически, но и отношението на средата към тях се променя. Интегрираното обучение е най-прекият и верен път към социализацията на децата със СОП. То премахва изолацията и протекционизма и повишава самооценката на детето, дава му възможност да се чувства нормален и пълноценен човек. За да е възможно интегрираното образование, трябва да бъдат осигурени адаптирани програми и необходимите спомагателни услуги, които да гарантират получаването на адекватно образование на децата с увреждания (Караджов, К., 2010).

Настъпващите промени в обучението се отразяват и в българската образователна практика. Равновесието между масовото и специалното училище в контекста на учебно-възпитателния процес е предпочитаната ориентация във възгледите и концепциите за обучението. У нас интеграцията показва ясна тенденция на намаляване на децата в специалните училища и постепенното им адаптиране в масовите такива. Идеята е наситена хуманно, грижовно, перспективно, амбициозно, перманентно. В този смисъл налични са интегрирани дни, седмици, уроци за обучение на децата със СОП (Шапкова-Танева, В., 2012). В настоящия момент фокусът е именно върху тях и разнообразните възможности за интегриране на информационните технологии в системата на задължителната подготовка на децата по учебни предмети, като силно спомагателно средство за обучение на децата със СОП. Информационните технологии се явяват основна иновация в обучението със специални деца. Те влизат в интеграция с традиционните форми, методи и средства за работа. По мнението на френския учен Жил Браун въвеждането на компютрите в обучението е израз на необходимостта *„... да се адаптира училището към еволюцията на обществото, да се подобри качеството на обучение, да се рационализира училищния живот”*. Те създават усещане за свобода. Серж Путс Лажю, от своя страна, утвърждава, че *„технологичните инвестиции при тяхното добро прилагане, биха могли да помогнат на училището, за да бъде то в състояние да продължи успешно да изпълнява своята мисия в един променящ се свят”* (Цветанова-Чурукова, Л., 2010).

Електронното обучение днес вече е глобално предиктирано. Съвременният ученик със СОП изисква гъвкаво институционално обучение, достъпно по всяко време и локация. Тенденцията не само, че няма да спре, но и ще се засили. При този вид обучение също са изработени вече и се прилагат уеднаквени стандарти с открит код, които дават възможност да се управляват различни обучителни курсове онлайн, използващи интегрирано обучение. Електронното обучение е отговор на предизвикателствата на съвременното информационно общество. То е интегрирано, технологично базирано, повсеместно. В технологично отношение Moodle, ILIAS, Sakai, dot LRN, Fle3, Bazaar, Claroline, ATutor в голяма степен са идентични и представляват уеббазирани системи за управление на обучението.

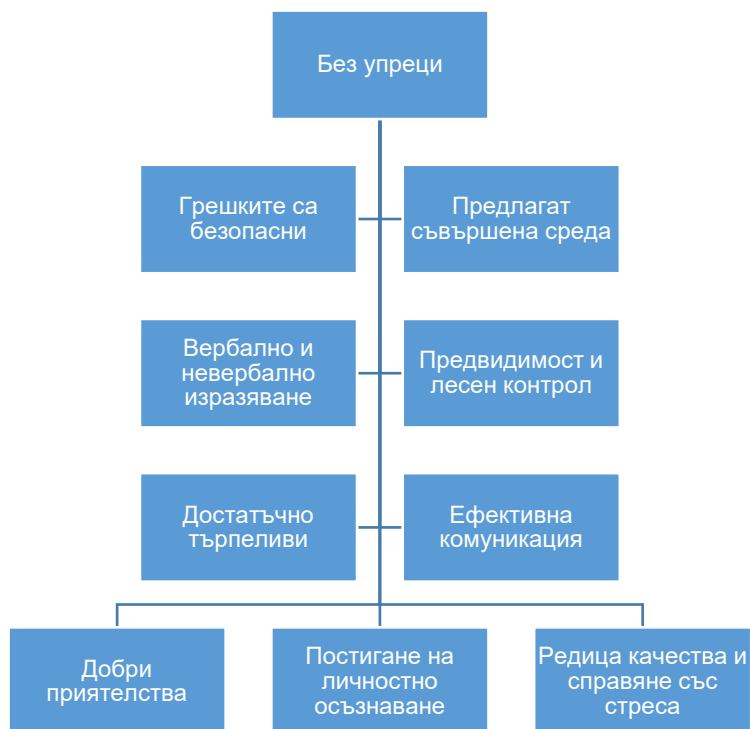
Всяка от тях съдържа набор от софтуерни инструменти за реализация на електронното обучение, за достъпа до информационни ресурси, за работа в екип, за осъществяването на широк спектър от педагогически решения. Те програмират и конструират различни структури на учебното съдържание; осъществяват селекция на учебните единици (Цветанова-Чурукова, Л., 2023).

Децата от най-ранна възраст познават забавните функции на компютърната техника. Но от съществено важна необходимост е училището да запознае учениците с цялото богатство от възможности на новите информационни технологии. Те имат потенциала да съдействат за повишаването на качеството и ефективността на образователния процес при учениците със СОП. Особено е от значение новите технологии да се прилагат по подходящ начин от учителите, в осмислена дидактическа система с цел интегриране на познанията и уменията на специалните ученици. Мултимедийните учебни материали са изключително атрактивни и впечатляващи и те силно влияят върху децата, създавайки интерактивна, диалогова образователна среда, среда с конструктивен характер. Използването на информационните технологии в процеса на обучение създава възможност и за промяна и усъвършенстване на организацията на обучение, чрез прилагането на алтернативни подходи.

В педагогиката и до днес с успешност се прилага тезата на Ж. Пиаже, че всички деца и особено тези със СОП се учат по-добре, когато в процеса на обучение се включват повече сетива. Информационните технологии предлагат именно тази възможност, защото използването и развитието на уменията включват всички елементи: тактилни, слухови, зрителни. Налични са условни връзки, зрителен анализатор, речевослухов и речеводвигателен анализатори (Данов, Д., 2011). За децата със СОП всяка една крачка е победа (Дончева, Ю., 2021).

Фиг. 1. Образователни плюсове от насърчаване използването на дигитални технологии в обучението на деца със СОП.

Фиг. 2. Социални плюсове от насърчаване използването на дигитални технологии в обучението на деца със СОП.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

В резултат на така извършения анализ става ясно, че интердисциплинарния подход и интегрираните методи на работа в лицето на дигиталните технологии имат почва за развитие у нас и в образователната практика. Този въпрос е с неотклонна важност и дори императивна отговорност. Времето, както и налагащите се тенденции в профила на подрастващите поколения, налагат неминуемо използването им.

Дигиталните технологии създават виртуална класна стая, в която специалните ученици се чувстват добре и комфортно, развиват спокойно способностите си, защото успяват да се концентрират. Удобството на познатата среда и способността за сработване със свое собствено темпо е активна творческа предпоставка. Така изолацията на традиционната класна стая е вече към своя краен завършек. Дигиталните технологии наваксват, ускоряват и дори запълват пропуснатите знания, умения и способности. Съвременните уеббазирани технологии се съсредоточават върху неограничените възможности, гъвкавост и адаптивност. Това са технологиите на безкрайността – ключов образователен аспект. Дигиталните технологии са преди всичко преживяване за специалните деца. А преживяването индикира емоцията у тях, посредством която те могат да извлекат много информативност. Технологиите насърчават независимостта и самоувереността на тези деца, разширяват тяхната комуникация и увличат социалните им умения, засилват самостоятелността и лекотата при преходите им, засилват адаптивните способности в нова и непозната

среда, което е от особено голямо значение в по-нататъшния професионален живот.

Можем да кажем, че дигиталните технологии променят цялостно живота и здравословното състояние на специалните деца.

ЛИТЕРАТУРА

Данов, Д. (2011) Педагогика на ефективната комуникация, С.

Дончева, Ю. (2021) Приобщаващо-образователен модел за развитие на социалната компетентност при деца от задължителната подготвителна група/клас, Стара Загора.

Дончева, Ю. (2021) Развиваща образователно-творческа среда за деца със специални образователни потребности, - В: Сборник с доклади от годишна университетска научна конференция 27-28 май 2021, ВТ.

Караджов, К. (2010) Детерминанти на интегрираното обучение при деца с интелектуална недостатъчност, УИ „Св. Климент Охридски“, С.

Левтерова, Д. (2016) Невропсихология и невро-педагогика в приобщаващото образование на ученици със специални образователни потребности, - В: Сборник с доклади от Втори национален конгрес по клинична психология с международно участие, Т.1, ИК „Стено“.

Левтерова, Д., Ж. Атанасова, Ив. Тричков, Зл. Костова, В. Сивакова (2018) Психология на деца и ученици със специални образователни потребности, УИ „П. Хилендарски“, Пловдив.

Радулов, Вл. (2008) Включващо обучение – нова образователна концепция и политика, - В: Добрев, Зл., Интегрираното обучение на децата със специални образователни потребности и ресурсните учители – плюсове и минуси, „Д-р Иван Богоров“, С.

Цветанова-Чурукова, Л. (2010) Интегрирано обучение в началните класове, Благоевград.

Цветанова-Чурукова, Л. (2023) Интердисциплинарно обучение, Благоевград.

Шапкива-Танева, В. (2012) Стратегии за преподаване и подкрепа на ученици със специални образователни потребности в контекста на включващото образование, - В: Научни трудове на РУ „Ангел Кънчев“, Т.51, серия 6.2, Педагогика и психология. История, етнология, фолклор.

https://logoland-bg.com/wp-content/uploads/2015/06/SOP_and_IT.pdf - проверен на 07.03.2024 г.

<https://itstep.bg/category/blog-bg/10-polzi-ot-nasrchavaneto-na-decata-km-svremenni-tehnologii> - проверен на 07.04.2024 г.